

شهرداری تهران
معاونت برنامه ریزی و توسعه شهری

نظام مدیریت شهری در برنامه نجم توسعه کشور

گردآوری و تألیف:

سید مناف هاشمی، حبیب‌الله ظاهرخانی، و بصیرت

معاونت برنامه ریزی و توسعه شهری شهرداری تهران

مدیریت سیاست‌گذاری و برنامه ریزی راهبردی

سرشناسه	هاشمی، سید مناف
عنوان و نام پدیدآور	نظام مدیریت شهری در برنامه پنجم توسعه کشور / گردآوری و تألیف: سید مناف هاشمی، حبیب‌الله طاهرخانی، میثم بصیرت؛ به سفارش معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهری، مدیریت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی.
مشخصات نشر	تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۲۴۸ ص.، مصور، جدول.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۴۵۳-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
موضوع	برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۹ - ۱۳۹۲
موضوع	شهرداری - تهران
موضوع	خدمات شهری - ایران
شناسه افزوده	طاهرخانی، حبیب‌الله
شناسه افزوده	بصیرت، میثم، ۱۳۵۹
شناسه افزوده	شهرداری تهران، مدیریت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی
شناسه افزوده	سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر.
زبان	ISV ۷۴۶۲/۲۸۲ ۱۳۹۰
ردیف - یوبی	۲۴۲۱۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۵۰۷۶۰۷

شهرداری تهران
معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهری

نظام مدیریت شهری در برنامه پنجم توسعه کشور

گردآوری و تألیف: سید مناف هاشمی، حبیب‌الله طاهرخانی، میثم بصیرت

ناشر: نشر شهر، وابسته به سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

به سفارش معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهری، مدیریت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

آماده‌سازی و چاپ: مؤسسه نشر شهر

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۴۵۳-۲

بها: ۳۰۰۰۰ ریال

همه حقوق محفوظ است.

Printed in Iran

نشانی ناشر: تهران، خیابان پاسداران، خیابان شهید گل‌نئی، خیابان شهید ناطق نوری (زمره)

شماره ۵۶، بوستان کتاب، واحد ۱۲، مؤسسه نشر شهر تلفن: ۲۲۸۵۸۴۷۴ - ۲۲۸۴۳۲۷۸

فروشگاه مرکزی: ضلع شمالی میدان فلسطین، شماره ۹ تلفن: ۸۸۹۵۲۵۳۴

www.shahrpress.ir

مرکز چاپ: ۸۸۴۲۱۹۰۶

مؤسسه نشر شهر
سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

پیش‌گفتار

بی‌شک، قانونی که پنجاه و نه سال توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰) بر حوزه مدیریت شهری تأثیر گذاشته است، شناسایی تکالیف و فرصت‌های این برنامه برای مجموعه شهرداری‌های کشور، هم‌پایین عمل به آن‌ها نیز باید اهمیت ویژه‌ای داشته باشد. از این رو، شهرداری تهران با این اطلاع‌رسانی برنامه و قرار دادن آن در مسیر اجرا، خود را مکلف به تلاش همه‌جانبه در راستای هماری و همکاری با سایر نهادهای مجری و تصمیم‌ساز در روند اجرای قانون می‌داند. ضمن تکلیف خویش به استخراج مواد قانونی مرتبط با حوزه مدیریت شهری، تمام تلاشی که می‌شود با معطوف به تدوین راهبردها و راهکارها و عملیاتی نمودن مواد قانونی مندرج در برنامه با هدف استفاده حداکثری از فرصت‌ها و ظرفیت‌های موجود در برنامه و فارغ از آسودن بر چالش‌های موجود در مسیر اجرا نموده است.

در پس‌زمینه این تلاش همه‌جانبه در شهرداری باید این دیدگاه اصولی به ضرورت فرهنگ، نهادینه شود که تدوین قوانین کارآمد و مؤثر و در مرحله بعد ملتزم شدن همه بخش‌های دست‌اندرکار به حرکت براساس قانون و فصل الخطاب دانستن آن، نیاز عقلانی و ضروری هر شهر، شهروند و شهرداری در مسیر پیشرفت توأم با عدالت است. تجربه نیز پیوسته مؤید این نکته است که بی‌توجهی به قانون‌مداری، روح توسعه‌گرایی عالمانه، عاقلانه و عازمانه را از مدیریت شهری سلب می‌نماید و آن را به

مسیری غیر از طریق تحقق‌ساز آرمان‌های متصور مبتنی بر معنویت، عقلانیت و عدالت می‌کشاند.

شایان ذکر است مطالعه و بررسی دقیق محتوای برنامه در زمانی کوتاه و تدوین سند راهبردی تبیین جایگاه مدیریت شهری در برنامه پنجم، بر عهده معاونت برنامه‌ریزی و توسعه شهری شهرداری تهران قرار گرفته است که می‌توان سند حاضر را گام نخست در این زمینه تلقی کرد. امید است این اقدام به عنوان بخشی از مطالبات مقام معظم رهبری و شرکت عمومی کشور در مسیر توسعه و پیشرفت؛ بتواند نقشی مثبت در مسیر تعالی شهر، شهروند و شهرداری ایفا نماید و منشأ تحولی سازنده در نظام مدیریت شهری کشور نیزمان باشد.

بار دیگر، همه بر این امر متفق می‌شویم که تحقق اهداف مندرج در این سند و فراتر از آن، اهداف مدنظر در برنامه پنجم توسعه و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، ابلاغی مقام معظم رهبری، نیازمند پایداری جدی همه نهادها به روح قانون‌گرایی ذیل فرهنگ جهادی است.

محمدباقر قالیباف

شهردار تهران

فهرست مطالب

مقدمه	۱
فصل اول: فرهنگ اسلامی - ایرانی	۳
۱-۱. الگوی توسعه اسلامی - ایرانی	۳
۱-۲. تهیه پیوست فرهنگی	۳
۱-۳. توسعه فضاهای مذهبی و فرهنگی	۴
۱-۴. مجوز به دولت برای حمایت از توسعه مراکز و فضاهای فرهنگی و هنری	۴
۱-۵. توسعه امکانات، فعالیت‌های فرهنگی و خدمات زیارتی در قطب‌های زیارتی و گردشگری مذهبی	۵
فصل دوم: علم و فناوری	۷
فصل سوم: اجتماعی	۹
۳-۱. معافیت افراد تحت پوشش سازمان‌ها و نهادهای حمایتی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی و عوارض شهرداری	۹
فصل چهارم: نظام اداری و مدیریت	۱۱
۴-۱. توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و خدمات دولت الکترونیک	۱۱
۴-۲. پیش‌بینی حق‌الرحمه تشویقی مدیریت برای کارایی و تولید محصول اعم از کالا یا خدمات	۱۳
۴-۳. تشکیل کارگروه موضوع ماده ۶۲	۱۴

- ۴-۴. ساماندهی و کاهش نیروی انسانی و کوچکسازی دولت ۱۶
- ۴-۵. تدوین شاخص‌های تخصصی در حوزه توسعه ملی توسط مرکز آمار ۱۷
- فصل پنجم: اقتصادی ۱۹
- ۵-۱. ایجاد شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی به منظور بهبود محیط کسب و کار با عضویت شهردار تهران ۲۰
- ۵-۲. ایجاد سیستم گزارش‌دهی بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی ۲۳
- ۵-۳. تسهیل دسترسی شهروندان به خدمات دولتی و کاهش هزینه‌های دولتی ۲۴
- ۵-۴. انتشار روزافزونی مشارکت و انواع صکوک اسلامی ۴۶
- ۵-۵. تسهیل دسترسی شهروندان به خدمات دولتی ۴۹
- ۵-۶. ایجاد بانک عامل دستگاه‌ها بر اساس دستورالعمل شورای پول و اعتبار ۵۲
- ۵-۷. آماده‌سازی توانمندسازی ارکان اقتصادی کشور برای عضویت در سازمان توسعه تجارت جهانی (WTO) ۵۲
- ۵-۸. امکان‌پذیر شدن خرید کالاها و خدمات از طریق بورس بدون رعایت احکام و تشریفات ۶۱
- ۵-۹. افزایش سهم شهرداری در مالکیت به ارزش افزوده ۶۴
- ۵-۱۰. نحوه توزیع عوارض وصولی و عوارض آلودگی واحدهای تولیدی ۷۵
- ۵-۱۱. امکان‌پذیر شدن سرمایه‌گذاری و مدیریت بهره‌برداری سدها و شبکه‌های آبرسانی برای شهرداری‌ها ۸۰
- ۵-۱۲. واگذاری اراضی واقع در محدوده و حریم شهرهای با توسعه فضای سبز ۸۰
- ۵-۱۳. آزادسازی تولید و واردات انواع خودرو با سوخت گاز ۸۹
- ۵-۱۴. ایجاد شهر فرودگاهی و منطقه آزاد اقتصادی در محدوده فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) ۹۰
- ۵-۱۵. الزام رعایت مقررات ملی ساختمان و بیمه کیفیت ساختمان ۹۶
- ۵-۱۶. کاهش خطرپذیری زلزله ۹۸
- ۵-۱۷. تدوین و ترویج الگوهای معماری و شهرسازی اسلامی - ایرانی ۹۹
- ۵-۱۸. الزام وزارت مسکن و شهرسازی به تهیه طرح مجموعه شهری، جامع و تفصیلی ۹۹
- ۵-۱۹. بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری ۱۰۸
- ۵-۲۰. سکونتگاه‌های حاشیه‌نشین ۱۳۲
- ۵-۲۱. تهیه برنامه جامع مدیریت شهری ۱۴۶
- ۵-۲۲. تدوین نظام درآمدهای پایدار شهرداری‌ها ۱۵۸

۲۳-۵. تحول در تشکیلات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان	۱۶۲
۲۴-۵. ساماندهی نظام درآمد و هزینه استانی	۱۶۹
۲۵-۵. تدوین ساز و کارها و شاخص‌های ارتقاء نظام برنامه‌ریزی کشور با لحاظ نمودن دو	
اصل آمایش سرزمین و پایداری محیطی	۱۷۱
۲۶-۵. آمایش سرزمین	۱۷۲
۲۷-۵. تدوین و اجرای نظام ارزیابی راهبردی محیطی و نظام شاخص‌های پایداری محیطی ...	۱۸۴
۲۸-۵. تدوین برنامه جامع تقسیمات کشوری	۱۸۵
۲۹-۵. مدیریت پسماند	۱۸۵
۳۰-۵. امکان‌سنجی صور نماینده شهرداری در تصویب طرح هادی روستاهای واقع در حریم	۱۸۶
۳۱-۵. تعیین بخش‌های زیربنایی شهرداری‌ها به نیروی انسانی با استفاده از خدمت مشمولان وظیفه	۱۸۶
۳۲-۵. انتقال پدگان‌ها از شهرک‌های بزرگ و به ویژه تهران	۱۸۷
۳۳-۵. تکلیف شهرداری‌ها و همکاری با قوه قضائیه در اجرای برنامه‌های پیشگیری از جرم ..	۱۹۰
فصل ششم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۹۱
۶-۱. مقایسه احکام برنامه پنجم با برنامه‌های اول تا چهارم در حوزه مدیریت شهری	۱۹۱
۶-۲. تحلیل راهبردی احکام برنامه پنجم توسعه در حوزه مدیریت شهری و پیشنهادات سیاستی ..	۱۹۴
۶-۳. مهم‌ترین اقدامات دارای اولویت	۲۰۳
فهرست منابع	۲۰۹

مقدمه

قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰) مصوب جلسه علنی مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۵ مجلس شورای اسلامی که برخی از مواد آن از سوی مجلس محترم شورای اسلامی به موجب محترم تشخیص مصلحت نظام ارسال گردیده بود، پس از اظهارنظر مجمع تشخیص مصلحت نظام شماره ۴۱۹/۷۳۲۸۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی به دولت ایران و در تاریخ ۱۳۸۹/۱۱/۱۱ توسط رئیس جمهور جهت اجرا ابلاغ گردید. برنامه پنجم توسعه شامل ۲۳۵ ماده بوده و در نه فصل با عناوین زیر تدوین شده است:

فصل اول: فرهنگ اسلامی - ایرانی	فصل ششم: توسعه منطقه‌ای
فصل دوم: علم و فناوری	فصل هفتم: دفاعی، سیاسی و امنیتی
فصل سوم: اجتماعی	فصل هشتم: حقوقی قضائی
فصل چهارم: نظام اداری و مدیریت	فصل نهم: بورس و بازار سرمایه
فصل پنجم: اقتصادی	

نوشتار حاضر تلاش می‌نماید به بررسی مهم‌ترین اجزاء و احکام این برنامه که بر حوزه مدیریت شهری مؤثر خواهند بود بپردازد. رویکرد این بررسی، شناخت و تحلیل راهبردی نحوه تأثیر برنامه بر شهرداری‌ها و نحوه ایفای نقش مؤثر و فعال شهرداری‌ها در دوره اجرای این برنامه است.